

RETTENS KENDELSE (Tredje Afdeling)
10. september 2002 *

I sag T-287/01,

Bioelettrica SpA, Pisa (Italien), ved advokat O. Fabe Dal Negro,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved H. Støvlbæk og R. Amorosi,
som befuldmægtigede, bistået af advokat M. Moretto, og med valgt adresse i
Luxembourg,

sagsøgt,

angående dels en påstand om, at Retten fastslår, at den opsigelse af kontrakt BM
1007/1994/IT/DE/UK/PO af 12. december 1994 vedrørende gennemførelse af et

* Processprog: italiensk.

projekt med betegnelsen »Energy Farm: an IGCC plant for the production of electricity and heat through gasification of SRF biomass (Phase I)«, som Kommissionen gav sagsøgeren meddelelse om den 6. september 2001, er ugyldig og ulovlig, dels en påstand om erstatning for det tab, sagsøgeren hævder at have lidt som følge af Kommissionens adfærd,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Jaeger, og dommerne K. Lenaerts og J. Azizi,

justitssekretær: H. Jung,

afsagt følgende

Kendelse

Sagens faktiske omstændigheder

- 1 På grundlag af Rådets forordning (EØF) nr. 2008/90 af 29. juni 1990 om fremme af energiteknologi i Europa (Thermie-Programmet) (EFT L 185, s. 1), der nu er ophævet, indgik Kommissionen den 20. december 1994 kontrakt BM 1007/1994/IT/DE/UK/PO (herefter »kontrakten«) vedrørende gennemførelse af et projekt med betegnelsen »Energy Farm: an IGCC plant for the production of

electricity and heat through gasification of SRF biomass (Phase I)« (Energigård: et IGCC-anlæg til fremstilling af elektricitet og varme ved fluidisering af SRF-biomasse (herefter »projektet«)) med syv selskaber, nemlig Enel SpA (herefter »Enel«), Lurgi Energie und Umwelt GmbH, Lurgi Italiana SpA, Cooperativa Agricola »Le Rene« (herefter »Le Rene«), South Western Power Ltd (herefter »SWP«), European Gas Turbines Ltd (herefter »EGT«) og EDP Electricidade de Portugal, SA (herefter »EDP«). Lurgi Energie und Umwelt GmbH og Lurgi Italiana SpA — senere Lurgi SpA — udgør en del af Lurgi-gruppen, der også i den omhandlede periode omfattede Lurgi Envirotherm GmbH, selskabet MG Engineering Lurgi og Lurgi AG. De forskellige selskaber i denne gruppe, der tager del i de faktiske omstændigheder, som ligger til grund for den foreliggende sag, betegnes herefter under ét »Lurgi«.

- 2 Projektets varighed var oprindeligt fastsat til 48 måneder, svarende til perioden mellem den 1. januar 1995 og den 31. december 1998 (kontraktens artikel 2, stk. 1). De samlede projektomkostninger var anslået til 36 698 720 ECU (kontraktens artikel 3, stk. 1). Kommissionens finansielle bidrag var oprindeligt begrænset til højst 10 197 229 ECU (kontraktens artikel 3, stk. 2).

- 3 Det er i overensstemmelse med kontraktens artikel 9 italiensk ret, der finder anvendelse.

- 4 Kommissionen kan i henhold til artikel 8, stk. 2, litra f), i de almindelige betingelser, der nævnes i kontraktens bilag II, bringe kontrakten til ophør, hvis en kontrahent ikke påbegynder arbejderne på den dato, der er angivet i kontrakten, og hvis den finder, at enhver anden foreslået dato er uacceptabel. En opsigelse af kontrakten betinges i en sådan situation i overensstemmelse med det sidste punktum i artikel 8, stk. 2, i de nævnte almindelige betingelser af, at der gives et skriftligt varsel på en måned, som skal rettes til kontrahenterne med modtagelsesbevis eller ved en anbefalet skrivelse. I henhold til artikel 8, stk. 4, kan Kommissionen, hvis kontrakten opsiges med hjemmel i artikel 8, stk. 2, litra f),

kræve hel eller delvis tilbagebetaling af det finansielle bidrag med tillæg af renter, der beregnes fra datoen for modtagelse af betalingen, og efter den sats, der anvendes af Den Europæiske Fond for Monetært Samarbejde for dens transaktioner i ecu forhøjet med to procentpoints.

5 De Europæiske Fællesskabers Domstol er i henhold til de almindelige betingelsers artikel 12 enekompetent til at afgøre en hvilken som helst uoverensstemmelse vedrørende kontrakten.

6 Den 18. juli 1995 blev Bioelettrica SpA (herefter »Bioelettrica«) stiftet af CISE SpA (herefter »CISE«) — som ejes 99% af Enel — af Lurgi, South Western Power Investments Ltd — som ejes 100% af SWP — af Energia Verde SpA — som ejes 62% af La Rene — og af EDP. I henhold til artikel 5 i Bioelettricas vedtægter er selskabets formål at opføre og drive en varmecentral til produktion af elektricitet i Italien, der skal drives på grundlag af biomasse, idet der er tale om et kombikraftværk med integreret atmosfærisk fluidisering (et IGCC-værk).

7 I henhold til kontraktens tillæg 1, der blev underskrevet af parterne i januar 1996, blev Bioelettrica kontraktpart og overtog stillingen som projektkoordinator, der tidligere var blevet varetaget af Enel. Ved samme tillæg trak EGT sig ud af kontrakten, idet selskabet bevarede stillingen som »associeret kontraktpart«. I henhold til kontraktens tillæg 2, der blev underskrevet af parterne mellem oktober 1996 og december 1998, trak SWP sig ud af kontrakten, og de øvrige kontraktparter indtrådte i selskabets rettigheder og forpligtelser. Efter ordlyden af kontraktens tillæg 3, der blev underskrevet af parterne mellem marts og juni 1997, er Bioelettrica som projektkoordinator blevet ansvarlig for administrationen af de betalinger, Kommissionen foretager, herunder det forskud, der blev betalt i overensstemmelse med kontraktens artikel 4, stk. 1.

- 8 Den 30. maj 1997 blev der indgået en kontrakt til en værdi af 35 mia. italienske lire (ITL) mellem Bioelettrica, som bygherre, og Lurgi som entreprenør med henblik på Lurgis udførelse af udviklingsarbejdet, gennemførelsen, installationen og prøvningen af fluidiseringsanlægget til den ovenfor i præmis 6 nævnte varmecentral (herefter »kontrakten af 30. maj 1997«). Efter ordlyden af de særlige betingelsers punkt 1.1, der var bilagt denne kontrakt, skulle arbejderne være afsluttet inden for 30 måneder.
- 9 Ved kontraktens tillæg 4, som parterne underskrev mellem januar og december 1998, blev Kommissionens maksimale finansielle bidrag forhøjet til 10 897 229 ECU. Efterfølgende er bidraget ved kontraktens tillæg 5 blevet forhøjet til 11 897 229 ECU, hvilket tillæg parterne underskrev i december 1998.
- 10 Ved telefax af 7. april 1999 meddelte Lurgi Bioelettrica, at selskabet fandt det nødvendigt at ændre de tekniske specifikationer i kontrakten af 30. maj 1997 med henblik på at forbedre fluidiseringsanlæggets effektivitet. Lurgi tilføjede, at disse ændringer, der var nærmere angivet i telefaxen, uundgåeligt medførte højere projektkomkostninger.
- 11 Efter korrespondance mellem Lurgi og Bioelettrica, som blev udvekslet med henblik på at gøre det muligt for sidstnævnte at forstå, at de foreslåede tekniske ændringer var nødvendige, underskrev Bioelettrica og Lurgi den 16. september 1999 en overenskomst, der angav de væsentligste ændringer, der skulle foretages i projektet vedrørende fluidiseringsanlægget, og fastsatte, at Lurgis betaling for at gennemføre projektet skulle forhøjes til 46 300 000 000 ITL.
- 12 Ved skrivelse af 23. december 1999 gjorde Bioelettrica under henvisning til den i ovennævnte præmis nævnte overenskomst Lurgi opmærksom på, at de i den nævnte overenskomst fastsatte frister for udførelsen af de aftalte foranstaltninger,

navnlig for indgåelse af en aftale, der ændrer kontrakten af 30. maj 1997, og for Lurgis indgivelse af de bankdokumenter, der havde sammenhæng med de forhøjede omkostninger for arbejderne, var udløbet, uden at nogen af disse foranstaltninger var blevet udført. Bioelettrica foreslog, at aftaleparterne straks skulle blive enige om indholdet af de ændringer, der skulle foretages i den ovennævnte kontrakt, og at Lurgi skulle fremkomme med de nævnte bankdokumenter.

- 13 Den 5. januar 2000 fremsendte Kommissionen en skrivelse til Bioelettrica, der oplyste selskabet om, at den accepterede at forlænge perioden for projektets gennemførelse frem til den 31. december 2003.
- 14 Lurgi anførte i en skrivelse af 5. maj 2000 til Bioelettrica, der blev fremsendt som svar på Bioelettricas anmodning af 21. april 2000 om at modtage oplysninger, der gjorde det muligt for selskabet at foretage en ny vurdering af de anbefalede tekniske ændringer, at Lurgi anså den teknologi, der var blevet foreslået i kontrakten af 30. maj 1997, for at være forældet. Lurgi meddelte endvidere, at selskabet i afventning af en tydeliggørelse af dette punkt havde besluttet at standse arbejderne.
- 15 Lurgi fremsendte den 23. maj 2000 en skrivelse til Bioelettrica, der var vedlagt en ny detailplan for de tekniske ændringer, der fandtes at være nødvendige, og angav, at disse ændringer medførte en samlet forhøjelse af arbejdernes omkostninger på 27 563 099 tyske mark (DEM).
- 16 Bioelettrica afviste i en skrivelse af 6. juni 2000 til Lurgi de krav, som det sidstnævnte selskab havde fremsat i den i ovennævnte præmis nævnte skrivelse, men angav at være villig til at fortsætte i overensstemmelse med de ændringer, der var fastlagt i overenskomsten, som blev underskrevet i september 1999. Bioelettrica tilføjede, at hvis dette måtte vise sig at være umuligt, ville selskabet være tvunget til at handle i overensstemmelse med vilkårene i kontrakten af 30. maj 1997.

- 17 Den 27. juni 2000 skrev Bioelettrica til Millich, Kommissionens Generaldirektorat (GD) for »Energi og Transport«, og informerede om den udvikling, der var sket siden 1999, og om de vanskeligheder, der var forbundet med Lurgis krav, samt om, at selskabet havde til hensigt at anmode Lurgi om at genoptage sin virksomhed inden for to uger.
- 18 Bioelettrica anførte i en skrivelse af 28. juni 2000 til Lurgi, at selskabet ikke var berettiget til at suspendere arbejdernes udførelse, og anmodede det om at genoptage arbejderne og meddele det en plan for disses gennemførelse inden for to uger.
- 19 Den 24. juli 2002 fandt der et møde sted i Bruxelles mellem repræsentanter for Kommissionen og Bioelettrica.
- 20 Ved skrivelse af 14. september 2000 anmodede Millich Lurgi om en detaljeret forklaring på de forskellige tekniske ændringer, der blev anbefalet, og disses pris.
- 21 På grundlag af de oplysninger om Lurgis krav, som Bioelettrica meddelte Millich den 14. november 2000, og efter et møde, der fandt sted i Bruxelles den 18. og 19. december 2000 mellem repræsentanter for Kommissionen og Bioelettrica, gjorde Hanreich, GD »Energi og transport« ved skrivelse af 4. januar 2001 til Bioelettrica, Enel, Lurgi, EDP og Le Rene opmærksom på de betænkeligheder, der var givet udtryk for i hans tjenestegrene med hensyn til, om det var økonomisk muligt at gennemføre den teknologi, Lurgi anbefalede. Hanreich gav modtagerne af skrivelsen en frist til den 9. februar 2001 til at meddele ham grunde, der kunne godtgøre, at de af Lurgi foreslåede tekniske løsninger kunne give resultater inden for en rimelig frist. Som et alternativ foreslog Hanreich, at modtagerne af skrivelsen skulle fremkomme med en anden teknisk løsning på grundlag af en innovativ teknologi, der var forenelig med kontraktvilkårene, og

som Kommissionen kunne overveje, idet det imidlertid blev understreget, at Kommissionen ikke ville godkende en forlængelse af kontrakten. Hanreich gjorde det klart, at kontrakten ville blive opsagt, hvis ikke de fremkom med et tilfredsstillende svar.

- 22 Ved skrivelse af 6. februar 2001 til Bioelettrica meddelte Hanreich, at Kommissionen accepterede at forlænge den i ovennævnte præmis omtalte svarfrist til den 9. marts 2001.
- 23 Den 28. februar 2001 fandt der et møde sted i Pisa mellem repræsentanterne fra de virksomheder, der var kontraktparter, med henblik på at søge at nedsætte omkostningerne ved arbejderne i relation til fluidiseringsanlægget. I løbet af dette møde bekræftede Lurgi bl.a., at selskabet fortsat var parat til at udføre arbejderne, og at de tilstødte problemer var af økonomisk og ikke teknisk art.
- 24 Ved skrivelse af 9. marts 2001 oplyste Bioelettrica Kommissionen om det, der var passeret på det i ovennævnte præmis omtalte møde. Bioelettrica angav, at det ikke var muligt for selskabet, der fortsat afventede oplysninger fra Lurgi, at afgive de af Kommissionen ønskede oplysninger inden den 16. marts 2001. Bioelettrica meddelte endvidere, at selskabet sideløbende med forhandlingerne med Lurgi vurderede muligheden for at anvende andre tekniske løsninger. I øvrigt oplyste Bioelettrica Kommissionen om sammensætningen af selskabets aktionærkreds og bestyrelse.
- 25 Ved skrivelse af 16. marts 2001 meddelte Lurgi Kommissionen, at selskabet var indstillet på at fortsætte arbejderne. Efter modtagelsen af Bioelettricas skrivelse af 5. marts 2001, hvori der blev rejst tvivl om indholdet af den aftale, der blev indgået på mødet i Pisa, tilføjede Lurgi imidlertid, at selskabet ikke var i stand til at fortsætte sin virksomhed. Derfor søgte Lurgi at få Kommissionen til at gribe ind med henblik på at gøre det muligt at fortsætte projektet.

- 26 Efter at Bioelettrica og Enel flere gange havde opfordret Lurgi til at handle, meddelte Bioelettrica ved skrivelse af 13. april 2001 Lurgi, at eftersom Bioelettrica fortsat ikke havde modtaget de tekniske oplysninger, der var anmodet om, og henset til, at Lurgi i næsten et år havde indstillet enhver aktivitet forbundet med projektet, havde selskabet besluttet at bringe kontrakten af 30. maj 1997 til ophør.
- 27 Bioelettrica bekræftede ved skrivelse af 24. april 2001 til Lurgi den beslutning, der er nævnt i den foregående præmis.
- 28 I et notat af 20. april 2001 til Kommissionen sammenfattede Bioelettrica den udvikling, der var sket siden vedtagelsen af den ovenfor i præmis 11 nævnte overenskomst. Bioelettrica fremkom med en række alternative løsninger og angav, at det forekom Bioelettrica, at den af det finske selskab Carbona foreslåede løsning formentlig var den bedste. Bioelettrica meddelte, at selskabet, med forbehold af Kommissionens tilslutning, var indstillet på at indlede forhandlinger med Carbona.
- 29 Bioelettrica oplyste ved skrivelse af 24. maj 2001 Kommissionen om flere vigtige beslutninger, som selskabets bestyrelse havde truffet i relation til projektet.
- 30 I en telefax af 28. maj 2001 til Bioelettrica understregede Millich som svar på den skrivelse fra Bioelettrica, der er nævnt i den foregående præmis, de manglende reelle fremskridt med gennemførelsen af kontrakten. Millich erklærede ikke desto mindre, at Kommissionen var indstillet på at drøfte den senest indtrådte udvikling med Bioelettrica.
- 31 I august 2001 fremsendte Bioelettrica den 11. tekniske delrapport om kontrakten, som omhandlede perioden mellem den 1. oktober 2000 og den 30. juni 2001, til Kommissionen. Denne rapport indeholdt en præsentation af de erstatnings-

løsninger, som ansås for at være mulige for opførelsen af fluidiseringsanlægget, navnlig den af Carbona foreslåede løsning, hvilken Bioelettrica anså for den bedste. Bioelettrica oplyste, at det var planlagt at indgå en entreprisekontrakt med Carbona i oktober 2001, og at projektet ville blive gennemført inden udløbet af den ovenfor i præmis 13 nævnte frist.

- 32 Den 6. september 2001 fremsendte Hanreich, GD »Energi og Transport«, en skrivelse til Bioelettrica (herefter »skrivelsen af 6. september 2001«), der var formuleret som følger:

»Efter mine skrivelser af 4. januar 2001 [...] og 6. februar 2001 [...] og på grundlag af oplysningerne indeholdt i Frattis skrivelse [...] og i den 11. tekniske rapport, som Bioelettrica afgav den 16. august 2001, har mine tjenestegrene konkluderet, at det er umuligt at gennemføre det arbejdsprogram, der er forbundet med projektet, inden for den i kontrakten fastsatte frist.

Kommissionen har derfor besluttet at opsigte kontrakten i overensstemmelse med artikel 8, stk. [2], litra f), i de almindelige betingelser i kontraktens bilag II. Kommissionen har også i overensstemmelse med de nævnte almindelige betingelsers artikel 8, stk. [4], besluttet at søge det fulde finansielle bidrag tilbagebetalt med renter at regne fra datoen, hvor betalingerne blev modtaget.

Kommissionens tjenestegrene tager kontakt med Dem med henblik på at oplyse Dem om beløbet og proceduren for tilbagebetaling.

De anmodes om i kraft af Deres stilling som koordinator at give alle kontraktparter meddelelse om indholdet af denne skrivelse.«

- 33 Bioelettrica fremsendte skrivelsen af 6. september 2001 til de øvrige kontrakt-partner.
- 34 Ved skrivelse af 18. september 2001 til Kommissionen bestred Bioelettrica Kommissionens begrundelse for at opsige kontrakten. Bioelettrica gjorde gældende, at en del af arbejderne på projektet allerede var blevet udført, og at den manglende fuldførelse af den anden del af disse arbejder skyldtes, at Lurgi ikke havde opfyldt sine kontraktforpligtelser. Bioelettrica henviste til den handlingsplan, der var fastsat i den 11. tekniske rapport, og bekræftede, at selskabet var overbevist om, at det kunne afslutte arbejderne til december 2003. Bioelettrica anmodede Kommissionen om at genoverveje sin beslutning om opsigelse og om at afholde et møde med henblik på at finde en løsning på uoverensstemmelsen.
- 35 Ved skrivelse af 10. oktober 2001 gentog Bioelettrica sit ønske om et møde med Kommissionen.
- 36 Den 8. november 2001 fremsendte Bioelettrica en skrivelse til Kommissionen, hvori selskabet gentog indholdet af dets skrivelse af 18. september 2001. Bioelettrica fremsendte samme dag en kopi af de to ovenfor nævnte skrivelser, skrivelsen af 6. september 2001 og selskabets skrivelse af 10. oktober 2001 til en række ledere i Kommissionen og til Den Italienske Republiks faste repræsentation ved Den Europæiske Union med henblik på at informere disse om sagen.

Retsforhandlinger

- 37 Det er på denne baggrund, at Bioelettrica (herefter »sagsøgeren«) ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 20. november 2001 har anlagt nærværende sag på grundlag af artikel 238 EF.

- 38 Ved særskilt dokument indleveret til Rettens Justitskontor den 1. marts 2002 nedlagde Kommissionen på grundlag af procesreglementets artikel 113 påstand om, at det er uforholdende at træffe afgørelse.
- 39 I et processkrift, der blev indleveret til Rettens Justitskontor den 19. marts 2002, fremkom sagsøgeren med sine bemærkninger til påstanden om, at det er uforholdende at træffe afgørelse.

Parternes påstande

- 40 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

- Sagen antages til realitetsbehandling.

- Det fastslås, at den opsigelse af kontrakten, der er indeholdt i skrivelsen af 6. september 2001, er uden retsvirkning, hvorfor kontrakten er gyldig og har retsvirkninger.

- Det fastslås, at opsigelsen af kontrakten er ugyldig i forhold til sagsøgeren, hvorfor kontrakten er gyldig og har retsvirkninger.

- Kommissionen tilpligtes at betale et beløb til sagsøgeren, der fastsættes under sagen, i erstatning for det tab, sagsøgeren har lidt.

— Det fastslås, at der ikke påhviler sagsøgeren nogen tilbagebetalingspligt i forhold til Kommissionen.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

41 Sagsøgeren har også anmodet om, at der anordnes en bevisoptagelse, der går ud på at afhøre en række vidner.

42 Kommissionens påstand om, at det er uforholdsmæssigt at træffe afgørelse, suppleres af følgende:

— Det fastslås, at sagen er uden genstand, og at det ikke længere er fornuftigt at træffe afgørelse.

— Der træffes afgørelse om sagens omkostninger.

43 Sagsøgeren har i sine bemærkninger til påstanden om, at det er uforholdsmæssigt at træffe afgørelse, nedlagt følgende påstande:

— Sagen antages til realitetsbehandling.

- Det fastslås, at der først skete tilbagekaldelse af den opsigelse af kontrakten, der er indeholdt i skrivelsen af 6. september 2001, da Kommissionens processkrift blev indleveret den 1. marts 2002.

- Det fastslås, at Kommissionen har et kontraktansvar, og at den derfor skal tilpligtes at betale sagsøgeren et beløb, der fastlægges under sagen, i erstatning for det tab, sagsøgeren har lidt.

- Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

- Der anordnes den bevisoptagelse, der er nævnt i stævningen.

Påstanden om, at det er uforholdende at træffe afgørelse

Parternes argumenter

- 44 Kommissionen har anført, at den den 20. november 2001 efter sagsøgerens skrivelse af 18. september 2001, der er nævnt ovenfor i præmis 34, fremsendte en skrivelse til sagsøgeren (herefter »skrivelsen af 20. november 2001«), der oplyste denne om, at Kommissionen havde besluttet at indrømme sagsøgeren en frist på 30 dage med henblik på at give selskabet mulighed for at præcisere, hvilken frist der var nødvendig for, at det kunne indgå en entreprisekontrakt med Carbona.

Kommissionen anmodede i øvrigt sagsøgeren om at fremkomme med en detaljeret forklaring på muligheden for inden udgangen af 2002 at gennemføre de forskellige faser (bygning, montering, installation, ibrugtagning) forud for kontrolfasen. Kommissionen præciserede, at den i lyset af de oplysninger, sagsøgeren fremkom med, kunne genoverveje sin stilling. Sagsøgeren anlagde imidlertid nærværende sag, inden selskabet havde modtaget den nævnte skrivelse fra Kommissionen.

- 45 Som svar på skrivelsen af 20. november 2001 angav sagsøgeren i en skrivelse til Kommissionen af 19. december 2001, at den fuldstændige gennemførelse af det af Carbona foreslåede fluidiseringsanlæg, som anført i den 11. tekniske rapport, ville have krævet 27 måneder fra indgåelsen af entreprisekontrakten, der oprindeligt var fastsat til ultimo september 2001. Sagsøgeren tilføjede imidlertid, at den efter Kommissionens beslutning om at opsig kontrakten havde afbrudt forhandlingerne med Carbona, og at der ikke var blevet underskrevet en kontrakt med sidstnævnte, hvorfor de i den ovenfor nævnte rapport angivne frister ikke længere kunne overholdes. I øvrigt delte sagsøgeren Kommissionens opfattelse om, at kontrolfasen ikke længere kunne afsluttes inden for fristerne, men sagsøgeren understregede denne fases sekundære karakter. Kommissionen anfører, at den endnu ikke har udtalt sig om det svar, sagsøgeren gav i skrivelsen af 19. december 2001.
- 46 Kommissionen har hævdet, at den, idet den ved skrivelse af 20. november 2001 gav sagsøgeren mulighed for at godtgøre, at det var muligt at gennemføre projektet under overholdelse af de vilkår og frister, der var indeholdt i kontrakten, ophævede virkningerne af opsigelsen i skrivelsen af 6. september 2001. Derfor er kontrakten fortsat gældende.
- 47 Kommissionen har konkluderet, at sagen efter skrivelsen af 20. november 2001 er blevet uden genstand, og at det i overensstemmelse med procesreglementets artikel 113 ikke længere er fornødent at træffe afgørelse.

- 48 Heroverfor har sagsøgeren anført, at skrivelsen af 20. november 2001 er formuleret på en måde, der udelukker, at denne kan læses som en tilbagekaldelse af opsigelsen i skrivelsen af 6. september 2001. Idet Kommissionen formulerede opsigelsen klart og utvetydigt i skrivelsen af 6. september 2001, skulle Kommissionen ifølge sagsøgeren handle på samme måde for så vidt angår tilbagekaldelsen af denne opsigelse. Idet Kommissionen aldrig forud for indgivelsen af processkriftet af 1. marts 2002, der indeholdt dens påstand om, at det er uforholdt at træffe afgørelse, har præciseret indholdet af dens skrivelse af 20. november 2001 over for sagsøgeren, må det fastslås, at den nævnte tilbagekaldelse først blev foretaget med indgivelsen af det nævnte processkrift, hvori der klart blev givet udtryk for Kommissionens hensigt.
- 49 Sagsøgeren har anført, at selskabet fik kendskab til skrivelsen af 20. november 2001 inden det anlagde sagen, hvilket fremgår af de oplysninger, der findes på de telefaks, hvormed henholdsvis stævningen blev fremsendt til Retten, og den ovennævnte skrivelse blev fremsendt af Kommissionen. Den nævnte skrivelse bekræftede imidlertid opsigelsen, der blev givet meddelelse om den 6. september 2001, hvorfor sagsøgeren var nødsaget til at anlægge sag straks ved modtagelsen af denne skrivelse for at undgå søgsmålsfristens udløb.
- 50 Sagsøgeren har gjort gældende, at selv om tilbagekaldelsen af opsigelsen, som Kommissionen hævder at have foretaget i sit processkrift af 1. marts 2002, kan gøre selskabets påstande om, at det skal fastslås, at opsigelsen er ugyldig og ulovlig, genstandsløse, omfatter sagsøgerens sagsanlæg imidlertid også en påstand om, at det skal fastslås, at Kommissionen har et kontraktansvar og skal tilpligtes at erstatte sagsøgeren det tab, der er forbundet med den manglende gennemførelsen af kontrakten, der fulgte efter opsigelsen den 6. september 2001. Den ovennævnte tilbagekaldelse betyder ikke, at sagsøgeren ikke har lidt tab som følge af opsigelsen. Tværtimod er tabet blevet stadig større som følge af den usikkerhed, som Kommissionen opretholdt med sin skrivelse af 20. november 2001, med sin manglende reaktion på sagsøgerens ønske om et møde med Kommissionen, og med dens undladelse af at tage stilling til sagsøgerens skrivelse af 19. december 2001, hvori der krævedes stillingtagen til, om Kommissionen ønskede at fortsætte gennemførelsen af kontrakten. Derfor finder sagsøgeren ikke, at sagens genstand er bortfaldet, hvorfor det fortsat er fornødent at træffe afgørelse.

- 51 Sagsøgeren har tilføjet, at selskabets påstande om Kommissionens ansvar for den adfærd, den har udvist efter sagens anlæg, skal antages til realitetsbehandling, for så vidt som de udgør en udvidelse af selskabets påstand om erstatning på grundlag af Kommissionens kontraktansvar (jf. Domstolens dom af 19.5.1983, sag 306/81, Verros mod Parlamentet, Sml. s. 1755, Rettens dom af 27.2.1997, sag T-106/95, FFSA m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 229, og af 17.7.1998, sag T-118/96, Thai Bicycle mod Rådet, Sml. II, s. 2991). Såfremt de nævnte påstande måtte blive betragtet som et nyt anbringende, vil dette anbringende skulle antages til realitetsbehandling i overensstemmelse med procesreglementets artikel 48, stk. 2, for så vidt som det er baseret på en faktisk omstændighed, der er indtrådt under sagen, nemlig tilbagekaldelsen af opsigelsen, som Kommissionen hævder at have foretaget i sit processkrift af 1. marts 2002. Idet stævningen ifølge sagsøgeren angiver de forskellige forhold, der begrundet Kommissionens kontraktansvar, skal selskabets påstande ikke ændres, men blot præciseres under hensyntagen til Kommissionens adfærd efter sagens anlæg (jf. i denne retning Domstolens dom af 3.3.1982, sag 14/81, Alpha Steel mod Kommissionen, Sml. s. 749).
- 52 Sagsøgeren har henvist til det i stævningen anførte for så vidt angår Kommissionens kontraktansvar for perioden forud for sagens anlæg, mens den for så vidt angår Kommissionens adfærd efter anlæggelsen af sagen har påtalt institutionens passivitet på trods af selskabets gentagne begæringer om tilbagekaldelse af opsigelsen og om afholdelse af et møde med Kommissionens tjenestegrene om sagen. Sagsøgeren var som følge af Kommissionens passivitet og den heraf følgende usikkerhed med hensyn til, hvorledes det forholdt sig med kontrakten, nødsaget til at suspendere alle tiltag, navnlig forhandlingerne med Carbona. Kommissionen har i øvrigt med sin tvetydige stillingtagen forhindret — og forhindrer fortsat — sagsøgeren i at gennemføre kontrakten inden for de fastsatte frister, således at forsinkelsen med gennemførelsen af projektet skyldes Kommissionen. Som følge af samtlige disse grunde har Kommissionen i den foreliggende sag tilsidesat det princip om, at aftaler skal gennemføres i god tro, der er fastsat i artikel 1375 i codice civile (den italienske civile lovbog) og i italiensk retspraksis og juridisk litteratur.
- 53 For så vidt angår tabet har sagsøgeren hævet, at dette er forårsaget af den passivitet, Kommissionen har udvist både før og efter sagens anlæg, hvorfor tabet ikke kan anses for at være blevet genoprettet med tilbagekaldelsen af kontraktens

opsigelse. Sagsøgeren har tilføjet, at selskabet som følge af den fortsatte usikkerhed og den forsinkelse, der er forbundet med Kommissionens passivitet, ikke har mulighed for på nuværende tidspunkt at fastsætte tabets størrelse nøjagtigt. Idet sagsøgeren ikke udelukker, at den forsinkelse, der er opstået med gennemførelsen af projektet, kan blive så betydelig, at den i sidste ende gør det umuligt at gennemføre projektet, har selskabet understreget omfanget af det tab, det vil lide, hvis projektet overhovedet ikke kan gennemføres. På dette grundlag har sagsøgeren under henvisning til artikel 49 i EF-statutten for Domstolen anmodet om, at fastlæggelsen af tabet udskydes til en senere dom, der er adskilt fra den dom, der fastslår, at Kommissionens adfærd er ulovlig i den foreliggende sag.

- 54 Med hensyn til sagens omkostninger har sagsøgeren påstået, at disse i det hele skal bæres af Kommissionen i henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 3, andet afsnit, og Domstolens retspraksis, hvorefter endog en vindende part kan tilpligtes at erstatte den anden part de udgifter, som er forvoldt ved dens egen adfærd (Domstolens dom af 29.10.1981, sag 125/80, Arning mod Kommissionen, Sml. s. 2539). Endvidere skal der fortsat i den foreliggende sag tages stilling til en påstand om, at Kommissionen har et kontraktansvar, og at denne skal tilpligtes at erstatte sagsøgeren det tab, selskabet har lidt.

Retten bemærkninger

- 55 Retten bemærker for det første, at Hanreich's skrivelse af 20. november 2001 til sagsøgeren, som Kommissionen har påberåbt sig som støtte for sin påstand om, at det er ufornødent at træffe afgørelse i sagen, er formuleret som følger:

»Kære hr. Caloni,

Jeg takker Dem for Deres skrivelser af 18. september og 8. november 2001.

De gør i disse skrivelser gældende, at Bioelettrica er i stand til at gennemføre kontrakten under overholdelse af betingelserne i kontrakten.

Mine tekniske tjenestegrene er af den vurdering, at det er fysisk umuligt at opfylde kontrakten i overensstemmelse med de specifikationer, der er fastsat i bilag I med overskriften »Teknisk bilag«. Det er begrundelsen for, at Kommissionen ikke kunne acceptere den 11. tekniske rapport, hvilket gav anledning til Kommissionens skrivelse af 6. september 2001.

Vi fastholder fortsat vores vurdering, efter at De er fremkommet med de argumenter, der fremgår af Deres ovenfor nævnte skrivelser. Jeg anmoder Dem på trods heraf om at besvare de nedenfor rejste punkter inden for 30 dage at regne fra modtagelsen af denne skrivelse.

1. Den 27. juli 2001, da den 11. tekniske rapport var blevet fremsendt, var der fortsat ikke indgået kontrakt med Carbona. Jeg anmoder Dem om at præcisere, hvor lang tid det tager at indgå en sådan kontrakt, og tilstille os et tilsagn fra Carbonas side, der viser, at det vil indgå denne kontrakt inden for den frist, De forudser.

2. Kontrakten blev underskrevet den 22. december 1994 og udløber den 31. december 2003. Efter forlængelsen af den oprindelige udløbsdato fra den 31. december 1998 til den 31. december 2003 har mine tjenestegrene ved flere lejligheder oplyst Dem om, at Kommissionen ikke vil tillade en yderligere forlængelse af kontraktperioden. Kontrakten indeholder en tilsynsfase på 12 måneder, hvilket forudsætter, at fabrikkens opførelse, montering og igangsætning skal være afsluttet inden den 31. december 2002. Jeg beder Dem venligst om at fremkomme med en detaljeret forklaring og begrundelse, der viser, at dette er muligt. Endvidere beder jeg Dem om venligst at få Carbona og de øvrige kontrahenter til at acceptere den frist, der kræves for, at de kan gennemføre deres arbejder.

Kommissionen vil under hensyntagen til de argumenter, De måtte fremkomme med, kunne genoverveje sin stilling.

[...]«

- 56 Det må fastslås, at Kommissionen i den skrivelse, der gengives i den foregående præmis, fastholder den stilling, der blev givet udtryk for skrivelsen af 6. september 2001, som vedrørte dens beslutning om at opsig kontrakten under hensyntagen til dens tekniske tjenestegrenes konklusioner om, at det var fysisk umuligt at gennemføre projektet i overensstemmelse med kravene i den nævnte kontrakt, og gør det klart, at en eventuel genovervejelse af denne stilling afhænger af de oplysninger, sagsøgeren giver som svar på Kommissionens anmodning om yderligere oplysninger. Skrivelsen af 20. november 2001 er således formuleret på en sådan måde, at den ikke kan betragtes som en tilbagekaldelse af den beslutning om opsigelse, der er indeholdt i skrivelsen af 6. september 2001.
- 57 Med hensyn til den påstand, som Kommissionen har fremført i sit processkrift af 1. marts 2002, ifølge hvilken den annullerede virkningerne af den opsigelse, der blev givet meddelelse om i skrivelsen af 6. september 2001, hvorfor kontrakten fortsat er gældende, er det vigtigt at understrege, at denne påstand følger af en fortolkning af skrivelsen af 20. november 2001, der modsiges af selve indholdet af sidstnævnte skrivelse. På denne baggrund er Kommissionens nævnte påstand forkert, hvorfor den må forkastes.
- 58 I lyset af den analyse, der er foretaget i de tre foregående præmisser, må det fastslås, at beslutningen om opsigelse, der er indeholdt i skrivelsen af 6. september 2001, ikke er blevet tilbagekaldt ved skrivelsen af 20. november 2001.
- 59 For det andet fastslår Retten, at det ved læsning af stævningen fremgår, at denne i punkt F i afsnittet om »de retlige argumenter« indeholder en påstand om erstatning for det tab, som sagsøgeren hævder at have lidt på grund af, at beslutningen om at opsig kontrakten, der blev meddelt selskabet ved skrivelse af 6. september 2001, angiveligt er ulovlig, og på grund af, at Kommissionen har

udvist passivitet i denne sag. Selv om det lægges til grund, at Kommissionen senere måtte have tilbagekaldt den beslutning om opsigelse, der er indeholdt i den nævnte skrivelse, hvilket ikke er tilfældet, skal Retten på baggrund af ovennævnte påstand om erstatning tage stilling til lovligheden af Kommissionen adfærd, da den vedtog denne beslutning, og til den passivitet, som sagsøgeren har gjort gældende.

- 60 Af samtlige disse grunde tages påstanden om, at det er uforholdent at træffe afgørelse, ikke til følge.

På grundlag af disse præmisser

kender

RETTEN (Tredje Afdeling)

for ret:

- 1) Påstanden om, at det er uforholdent at træffe afgørelse, tages ikke til følge.
- 2) Afgørelsen om sagens omkostninger udsættes.

Således bestemt i Luxembourg den 10. september 2002.

H. Jung

Justitssekretær

M. Jaeger

Afdelingsformand